

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OST-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2022 09:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	25-05-2022 14:15	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Stord		
Flowkode:	203 BACH301 1 OST 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Naun:	Karen-Elise Skintveit
Kandidatnr.:	738
HVL-id:	579223@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	9900
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Naturens rolle innenfor finmotorikk og andre motoriske sammenhenger

Nature's role in fine motor skills and other motor connections

Karen-Elise Skintveit

Barnehagelærer

Fakultetet for lærerutdanning, kultur og idrett

Veileder: Bendik Sierra

25.05.2022

Innholdsfortegnelse

Forord	4
Sammendrag	4
Abstract	5
1.0 Innledning	6
1.1 Problemstilling	6
1.2 Avgrensing	6
2.0 Teori	7
2.1 Motorikk	7
2.2 Finmotorikk	8
2.3 Naturen som læringsarena	8
2.4 Nærmiljøet til barnehagen	10
2.5 Motoriske sammenhenger	10
3.0 Metode	12
3.1 Metodevalg	12
3.2 Intervju	13
3.3 Utvalg	13
Informant 1:	13
Informant 2:	14
Informant 3:	14

3.4 Etske hensyn	14
3.5 Kildekritikk	14
3.6 Reliabilitet og validitet.....	15
4.0 Empiri.....	15
4.1 Introduksjon	16
4.2 Tanker om motorikk	16
4.3 Praktisk gjennomføring av motorikk	17
4.4 Tilretteleggelse.....	19
4.5 Andre sammenhenger	20
4.6 Planlegging	21
4.7 Voksenrollen	21
5.0 Drøfting	22
5.1 Bevissthet rundt finmotorikk i barnehagen.....	22
5.2 Naturen som læringsarena.....	24
5.3 Tilretteleggelse og barns medvirkning.....	26
5.4 Motoriske sammenhenger	28
6.0 Avslutning	30
7.0 Litteraturliste	31
8.0 Vedlegg	33
8.1 Intervju guide	33

Forord

Denne oppgaven markerer slutten på det som har vært 4 herlige år fylt med oppturer og nedturer. Motorikk er noe jeg ser på som en sentral del av barnets utvikling, og gjennom disse årene har jeg fått erfaringer og kunnskap som bekrefter hvorfor. Jeg har lært mye om meg selv og mitt forhold til mine egne motoriske ferdigheter og verdien som ligger i gode motoriske ferdigheter. Jeg har valgt min problemstilling på bakgrunn av at jeg gjennom praksis har fått oppleve og se verdien natur og naturopplevelser sammen med barna, både i sammenheng med motorikk og andre kunnskapsområder.

Sammendrag

I Norge har vi mange tradisjoner og verdiger knyttet til naturen og naturopplevelser. Naturen har en sentral del i den norske kulturen og med økningen av friluftsbarnhager videreføres mange av disse verdiene videre til barna. Naturen gir barna plass til å utfolde seg motorisk på en helt annen måte enn innenfor barnehagens gjerder.

Problemstillingen min er derfor «Hvordan bruker barnehagelæreren naturen i nærområdet som en arena til å stimulere og legge til rette for barns bruk av finmotorikk, og hvordan påvirker dette andre aspekter av barns hverdag?»

I denne bacheloren er målet mitt å undersøke hvordan naturen brukes i hverdagen, med fokus på de motoriske sammenhengene. Metoden jeg har brukt er kvalitativ metode i form av intervjuer. Gjennom disse intervjuene har jeg funnet ut at naturen blir brukt som en verdifull resurs for å fremme motorikk, men at fokuset ofte er mer på grovmotorikken. Det kommer også fram at motorikk påvirker barns selvstendighet, mestring og sosiale kompetanse i ulik grad.

Abstract

In Norway we have many traditions and values linked to nature and nature experiences. Nature has a central place in the Norwegian culture and with the growth of open-air kindergartens are many of these values passed on to the children. Nature gives children space to unfold their motor skills in a completely different way than withing the fences of the kindergarten.

My problem is therefor “How does the kindergarten teacher use nature in the local area as an arena to stimulate and facilitate children’s use of fine motor skills, and how does this affect other aspects of children’s daily life?”

My goal in this bachelor is to examine how nature is used in daily life, with focus on the motor connections. The method I have used is quantitative method in form of interviews. I have found through these interviews that nature is used as a valuable resource to promote motor skills, but that the focus often is on gross motor skills. It also appears that motor skills affect children’s independence, mastery and social competence in different degrees.

1.0 Innledning

Rammeplanen sier at det skal legges vekt på at barn skal få mulighet til å være i bevegelse og videreutvikle sine motoriske ferdigheter, samt kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper (Udir, 2017, s. 49). I denne oppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan dette gjøres i praksis ute i forskjellige barnehager, med fokus på hvordan naturen kan brukes som en arena for motorisk utvikling, med fokus på finmotorikk. Jeg har fått mulighet til å observere og ta del i hvordan barn bruke kroppen sin gjennom forskjellige aktiviteter, både på eget initiativ og gjennom planlagte opplegg. Gjennom både studie, praksis og sommervikarjobb i barnehage har jeg opparbeidet meg egne erfaringer, meninger og refleksjoner. Jeg har sett hvor viktig gode motoriske ferdigheter kan være for barn i en travel barnehagehverdag og hvordan barna ofte søker aktiviteter og bevegelser som stimulerer deres motorikk og ønsker derfor å sette et søkelys på dette.

1.1 Problemstilling

I denne oppgaven har jeg valgt problemstillingen:

«Hvordan bruker barnehagelæreren naturen i nærområdet som en arena til å stimulere og legge til rette for barns bruk av finmotorikk, og hvordan påvirker dette andre aspekter av barns hverdag?»

Mitt ønske er med denne oppgaven å utforske hvordan pedagogiske ledere bruker nærområdet, hvor mye det brukes og hvorfor de velger å bruke nærområdet. Jeg ønsker å se om det er noen tanker og verdier som går igjen, hva som skiller seg ut, reflekter rundt hvorfor det er slik og se om jeg kan se en sammenheng mellom naturopplevelser og motorikk. En annen side av finmotorikk jeg ønsker å utforske er de motoriske sammenhengene i forhold til barns mestring, selvfølelse, sosiale kompetanse og kjønnsforskjell i barnehagen.

1.2 Avgrensing

I denne oppgaven velger jeg å avgrense meg til finmotorikk sett i sammenheng med de eldste barna. Jeg har valgt også å ha fokus på barnehagens bruk av naturen og nærområder som en arena for læring og utvikling av finmotorikk. Jeg har valgt å kun intervju pedagogiske ledere

fra forskjellige typer barnehager. Hovedfokuset mitt kommer til å være barnehagens bruk av nærområdet med tanke på finmotorikk, samt andre motoriske sammenhenger som barns mestring, selvfølelse, sosiale kompetanse og kjønnsforskjeller.

2.0 Teori

I dette kapittelet skal jeg si litt generelt om hva motorikk er og så gå mer i dybden på hva finmotorikk er. Videre vil jeg se på naturen som læringsarena og hvordan dette henger sammen med finmotorikk og andre sammenhenger.

2.1 Motorikk

I rammeplanen (Udir, 2017, s. 49) under fagområdet *Kropp, bevegelse, mat og helse* står det at barnehagen skal gi barna mulighet til å sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt gjennom arbeid med fagområdet.

Motorikk kan defineres som alt som har med bevegelse å gjøre. Enkelt sagt er motorikk bevegelse (Osnes, Skaug og Kaarby, 2019, s. 115) og måten vi som mennesker opplever verden er knyttet til nettopp bevegelse (Myrstad, Sverdrup & Helgesen, 2018, s. 20). Det er tre faktorene som må forekomme i et samspill for å skape bevegelse: hjernen, nervesystemet og musklene (Osnes, Skaug og Kaarby, 2019, s. 115).

Moser (2018a, s. 32) legger vekt på at det er en egenverdi i kropp og bevegelse og at menneske er skapt for bevegelse. Bare det at barna får god motorisk kompetanse vil være et mål i seg selv. Godt grov- og finmotorisk funksjonsnivå, kombinert med god balanse og kropps- og kunnskapsbevissthet er grunnleggende elementer i menneskelig danning og møter barns behov for mestring av kropp og mangfoldet av bevegelser, som videre kan være med på å gi gode forutsetninger for mestring av livet (Moser, 2018a, s. 33). Det er samtidig viktig å huske at barns tilegning av verden også fremmer det kroppslige og gjennom denne tilegningen vil barnet utvikle motorisk kompetanse. Mestring av kropp og bevegelser og mestring av er to sider av samme sak. Barnas opplevelse gjennom kroppslig handling er også en viktig del av barnets motoriske kompetanse, sammen med finmotorikk, grovmotorikk og balanse. Denne opplevelsen gjennom kroppslig handling danner grunnlaget for barna kropps- og

bevegelseserfaringer, samt erfaringer av det fysiske miljøet til barna. Dette er fordi den gjennom bevegelse oppfatter og bearbeider sanselig-perseptuelle inntrykk (Moser, 2018a, s. 33). Dette gjenspeiler seg i rammeplanen, der det står skrevet at barnehagen skal være med å bidra til at barna får bli kjent med sin egen kropp, og at de får utvikle bevissthet om egne og andres grenser (Udir, 2017, s. 49)

2.2 Finmotorikk

Osnes, Skaug og Kaarby (2019, s. 119) definerer finmotorikk som bevegelsene utført av de mindre muskelgruppene der det krever en større grad av presisjon, i motsetning til grovmotorikken der det er de store muskelgruppene som utfører bevegelsen. Noen eksempler på hva finmotorikk er vil være bevegelser som er knyttet til øye-håndkoordinasjon som tegning, maling og plukking av bær og blomster, men også bevegelse av tær, fingre og tunge faller også inn under finmotorikk begrepet (Osnes, Skaug og Kaarby, 2019, s. 119). Ved bruk av finmotorikk stilles det ofte også krav til presisjon og timing (Moser, 2018b, s. 140).

Det kan være vanskelig å sette skille mellom hva som er grovmotorikk og hva som er finmotorikk. Noen oppgaver krever bruk av de store muskelgruppene sammen med høy presisjon, mens noen oppgaver bruker de mindre muskelgruppene uten at det samme behovet for presisjon er til stede. Osnes, Skaug og Kaarby sier derfor at det er viktigere at fokuset er på at oppgaven er tilpasset barna, deres forutsetninger og de ferdighetene vi ønsker å fremme hos barna. Aktiviteter som fremmer finmotorikken er f.eks. tegning, pusling, legobygging, klatring er aktiviteter der de mindre muskelgruppene blir stimulert og det krever mer presisjon å utføre oppgaven.

2.3 Naturen som læringsarena

For å kunne gi barna kunnskap om naturen, er det en forutsetning at en har kunnskap om naturen, slik at denne kunnskapen kan videreføres og det vil være lettere å følge opp barns interesser og nysgjerrighet (Langholm, Hilmo, Holter, Lea og Synnes, 2017, s. 13).

Rammeplanen (Udir, 2017, s.49) sier at barnehagen skal sørge for at barn blir inkludert i aktiviteter der du får mulighet til å være i bevegelse, lek og sosial samhandling, samt oppleve motivasjon og mestring ut ifra deres egne forutsetninger.

Nils Faarlund (2015, s. 131) bruker uttrykket *kjennskap fører til vennskap*. Gjennom dette uttrykket illustrerer han at ved å gi barn kjennskap til naturen, så vil barna også kunne utvikle et godt forhold, altså vennskap, til naturen som videre vil gjøre at barn også ønsker å verne om og ta vare på naturen.

Når barna er ute i naturen, får de en unik mulighet for læring gjennom førstehåndserfaringer (Langholm et.al., 2017, s. 56). De vil kunne tilegne seg kunnskap og erfaringer, som støtter både motorikken, språkutviklingen og sosial kompetanse.

Naturen er full av muligheter for både mestringsopplevelser, språkutvikling, nye erfaringer og nye sosiale samspill (Langholm et.al., 2017, s. 55-56). Når man er ute vil det være helt andre leievilkår for barna, som da gir mulighet til leking med nye lekekamerater og det vil bli en annen dynamikk i barnegruppen som kan tas med videre inn i barnehagen. Ute i naturen vil det også ikke være like avgrenset og mer åpent i forhold til barnehagens område. Barna vil og få mulighet til å bruke fantasien og kreativiteten på en helt annen måte ute der de ikke har samme tilgang til lekene som finnes i barnehagen (Langholm et.al., 2017, s. 56).

Innenfor motorisk utvikling og læring spiller det fysiske miljøet en betydelig rolle, da spesielt når det gjelder å fremme de grunnleggende motoriske ferdighetene (Fjørtoft, 2018, s. 190). *Affordance* er en teori introdusert av Gibsen (referert i Fjørtoft, 2018, s. 190) og er en økologisk tilnærming til hvordan tolker omgivelsene og hvordan ta de i funksjonell bruk. Det Gibson legger i begrepet er en forståelse av det omgivelsene tilbyr individet og hvilke funksjoner de forskjellige elementene i landskapet kan tilby hvert enkelt individ. Dette er måten barn oppfatter forskjellige elementer i landskapet. Et tre med mange greier kan egne seg godt til klatring, mens et tre som har falt kan bli en balansestokk.

Gjennom *affordance* får en mulighet til å utnytte og bruke de forskjellige utfordringene og funksjonene som finnes i landskapet (Fjørtoft, 2018, s. 191). Alt fra elementer som kongler og pinner som kan plukkes opp, busker og kratt en kan kripe under og større gressflekker der en kan løpe rundt. Forskjellige elementer og forskjellig landskap inviterer til forskjellige typer bevegelsesatferd.

Variasjon i miljøet kan derfor gi et godt utgangspunkt for motorisk utvikling og ifølge Fjørtoft (2018, s. 191) har lek og fysiske aktiviteter ute i naturlandskap en positiv påvirkning på barns motoriske utvikling, samt deres mestring av ferdigheter. Fjørtoft (2018, s. 193) henviser til forskning som viser at naturen gir et større lærings- og utviklingspotensial enn de mer

tradisjonelle lekeplassene vi finner ute i barnehagene.

2.4 Nærmiljøet til barnehagen

Rammeplanen legger vekt på at barnehagen skal gi barna mulighet til å utforske, oppleve og erfare for å bli kjent med eget nærmiljø, samfunn og verden (Udir, 2017, s. 56). Det er vanlig for barnehager å ha faste turområder, der barna får mulighet til å bli kjent med området og naturen gjennom hele året og alle årstidene (Bakke, 2017, s.144). Bakke legger også vekt på at naturen er en viktig læringsarena for motorisk utvikling og trekker inn at barna selv kan styre og tilpasse leken til sitt eget nivå.

Et annet argument som Bakke (2017, s.144) kommer med, er at selv det er viktigere med en positiv opplevelse for barna framfor fokus på at de skal lære noe av naturen. Det er viktig at turen skjer på barnas premisser og møter barna der de er. Vedum, Dullerud og Ødegaard (2005, s. 36) påpeker at det er vanlig at et slik nærområdet ligger innenfor en radius på ca. 1 km, som gjør det lettere for barnehagen og utnyttet området og ressursene det gir året rundt. Ved å ha et nærområde uten en for lang reisevei vil det være lettere for de minste barna å gå fram og tilbake uten at de er for sliten når de kommer fram og dermed mister noe av verdiene utfoldelsen og utforskningen i naturen har å by på.

2.5 Motoriske sammenhenger

Osnes, Skaug og Kaarby (2019, s. 140) viser til forskning som viser sammenhenger mellom motorikk og kjønn. De påpeker at det er lett for å oppleve at gutter er mer fysisk aktive enn jenter og at det ofte er gutter som har mest motoriske utfordringer. Det finnes og en oppfattelse og generalisering om at gutter ofte er mer bråkete, mens jenter ofte er mer rolige (Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 69).

Når vi tenker grovmotorikk, er det som sagt bruk av de store muskelgruppene vi tenker på. Aktiviteter som hopping, løping og andre store bevegelser krever gjerne mer pass og har tendenser til å skape mer støy enn de mer finmotoriske aktivitetene. Finmotorikk er som sagt de mindre muskelgruppene, og er mer spesialiserte bevegelsers som tegning, pusling, legobygging og andre aktiviteter der det kreves mer presisjon.

Forskning viser også at det er en dobbelstander når det kommer til personalet i barnehagen sin reaksjon på samme oppførsel fra jenter og gutter (Andersen referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 72-73). Andersen bruker et eksempel om roping for å illustrere poenget. I eksempelet blir jenten som roper irettesatt og korrigert, til tross for at det ikke fantes noen forskjell med guttenes måte å rope på og Andersen konkluderer med at en måte å forstå denne reaksjonen på er at det ikke forventes at jenten roper, slik det forventes av gutter. Noe annet som kom fram er at jenter oftere blir korrigert og avbrutt enn det gutter blir, og at herjingen og bråket til gutter også blir mer ignorert (Andersen referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 72-73).

Osnes, Skaug & Kaarby (2019, s. 73) forteller at konsekvensene av å stadig fortelle jenter at de må dempe seg og være forsiktige vil være at jenters opplevelse av mestring vil bli dempet og føre til at de ikke tar like mange kroppslige utfordringer, som igjen vil gjøre dem mindre impulsive. Hos gutter vil en stadig oppmuntring til å utfordre egne grenser, ifølge Osnes, Skaug & Kaarby (2019, s.73), kunne føre til usikkerhet dersom de ikke helt tør eller vil utfordre disse grensene. Slik blir jenter og gutter fort delt inn i to grupper der det er en forventning til jentene om at de skal tilpasse seg og være rolige, mens guttene oppfatter at de kan fortsette å oppføre seg slik som de gjør (Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 73).

I forhold til motorikken er det ikke bare mellom kjønnene det er en forskjell. Det også noen undersøkelser som viser til at barn med motoriske problemer også har problemer med sosiale aspekter og trygget i seg selv (Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 141). Gode motoriske ferdigheter hos barn gjør at disse barna lettere får en høy status hos andre barn (Mjaavatn & Gundersen referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 141) som videre vil føre til høyere selvbilde, mens det hos barn med dårligere motoriske ferdigheter kan være med å føre til dårlig selvbilde og lavere status hos andre barn (Sigmundsson & Pedersen referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 141). Forskning viser også at mange barn som har utfordringer med motorikken også sliter med språket. Dette er ofte i sammenheng med taleproblemer hos de minste og lese- og skrivevansker hos de eldre barna (Estil referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 142). Bevegelse er en av måtene barna kommuniserer på, som gjør at dårlig motorikk kan føre til utestenging på samme måte som dårlig språk kan føre til utestenging (Schoemaker & Kalverboer referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 142-143). Det poengteres at det kan være vanskelig å si om det er motorikken eller språket som er grunnen til utestengningen, men konsekvensene er at barnet havner i en vond sirkel (Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 143).

3.0 Metode

I dette kapittelet skal jeg forklare hva metode er, og hvilken metode jeg har valgt å bruke. Jeg vil forklare bakgrunnen for det utvalget jeg har valgt og avslutte kapittelet med å se på etiske hensyn og kildekritikk.

3.1 Metodevalg

Dallan (2017, s. 52) beskriver metode som et redskap som brukes i møte med noe vi ønsker å undersøke. I boken *Metode og oppgaveskriving* refererer Dallan til sosiologen Vilhelm Aubert og hans mening om hva metoder er. Aubert (referert i Dallan, 2017, s. 51) forklarer metode som en framgangsmåte og et middel som brukes for å løse problemer og avdekke ny kunnskap. Valget av metode er avgjørende, og det er derfor viktig å velge den metoden en mener kan svare på problemstillingen på best mulig måte (Dallan, 2017, s. 51).

De aktuelle metodene er kvalitativ og kvantitativ metode (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.17). Hovedforskjellen er ifølge Christoffersen og Johannessen (2012, s. 17) graden av fleksibilitet og de understreker at valget ikke er enten det ene eller det andre. Kvantitativ metode gjennomføres gjerne i form av et eller flere standardiserte spørreskjemaer, mens kvalitativ metode ofte skjer i form av intervjuer eller observasjoner (Postholm & Jacobsen, 2016, s. 42). En annen måte å skille kvalitativ og kvantitativ metode på er at kvantitativ metoden gir data som kan måles, mens kvalitativ har fokus på å samle data og kunnskap.

I denne oppgaven har jeg valgt å gå for kvalitativ metode i form av intervjuer. Bakgrunnen for dette valget er at jeg mener dette er den beste metoden for å få svar på problemstillingen min. I et intervju vil jeg kunne gå mer i dybden, framfor bredden, og dermed få mer nyanser og erfaringer. Jeg har en mulighet til å tilpasse og utdype spørsmålene i henhold til informantene, både hvis det er noe de syntes er utydelig eller vil ha utdypet, og dersom det er noe de sier som jeg ønsker at de utdyper.

Den kvalitative metoden går ut på dybde, det særegne og fleksibilitet for å nevne noen (Dallan, 2017, s. 53). Ettersom jeg ønsker å gå i dybden framfor bredden, bruker jeg en kvalitativ metode ved å samle mye data fra et fåtall undersøkelsesenheter. Kvalitativ metode setter søkelys på det særegne med den innsamlede dataen, noe som er relevant for denne

oppgaven. Ved å bruke kvalitativ metode kan jeg vende fokuset mer mot det avvikende eller det spesielt med den innsamlede dataen, framfor det som er gjennomsnittlig. Kvalitativ metode i form av intervju er også mer fleksibel. Informantene kan gå mer i dybden og fremme en forståelse av helheten, der et spørreskjema vil ha fokus på deler av et større bilde der forklaring og bredde blir viktigere (Dallan, 2017, s. 53).

3.2 Intervju

Den kvalitative metoden jeg har valgt å bruke er intervjuer. Intervjuer går ut på å samle informasjon gjennom møte med en eller informanter (Postholm & Jacobsen, 2016, s. 61). Gjennom intervjuer med forskjellige pedagogiske ledere ønsker jeg å undersøke hvordan barnehagene jobber med finmotorikk ute i naturen. Disse intervjuene gjennomfører jeg individuelt, noe som gjør at jeg har en bedre mulighet til å samle inn mer selvstendig data fra hver av informantene, samt at det verner om deres rett til anonymitet.

3.3 Utvalg

Jeg har valgt å intervju 3 pedagogiske ledere fra tre forskjellige barnehager. Når jeg bestemte meg for hvem jeg ønsket å intervju var jeg bevisst på å velge pedagogiske ledere fra både kommunale og private barnehager, for å undersøke hvordan forskjellige barnehager gjennomfører finmotorikk i praksis. Jeg har også valgt å intervju barnehager der jeg vet at de er mye ute og dermed har fokus på natur i hverdagen. Dette vil påvirke resultatene jeg får, men ettersom jeg har fokus på finmotorikk i natur opplever jeg det som mer relevant å samle data fra barnehager der det er en del av fokuset.

Informant 1:

Informant 1 jobber som pedagogisk leder i en kommunal oppvekststun barnehage med aldersgruppe 3-6 år. De har en barnehagelærerutdanning som de fullførte i 1991, og har siden jobbet med barn, derav de siste 12 årene i samme barnehage. Barnehagen består av 6 avdelinger, 3 små og 3 store. Informant 1 er pedagogisk leder i den eneste avdelingen i barnehagen som er en utegruppe.

Informant 2:

Informant 2 jobber som pedagogisk leder i en foreldredrevet, privat barnehage med barn i alder 2-5 år. De har universitets- og høyskoleutdannelse, i tillegg til en halv-master i veiledning og har jobbet i samme barnehage de siste 16 årene med de eldste. Barnehagen består av 5 avdelinger, 2 små og 3 store der Informant 2 er pedagogisk leder for en av disse avdelingene. De beskriver barnehagen som en samspillsmetoden dialog barnehage med fokus på relasjoner som fremmer mangfold og inkludering.

Informant 3:

Informant 3 jobber som pedagogisk leder i en friluftsbarnehage. De har førskolelærer utdannelse og har jobbet i samme barnehage de siste 6 ½ årene. De beskriver barnehagen som resurssterk og faglig sterk og understreker at barnehagen består av dyktig personalet med godt samarbeid seg imellom.

3.4 Etiske hensyn

Ettersom jeg samler inn og behandler personopplysninger til denne oppgaven, er det viktig at jeg gjør en vurdering på om disse opplysningene er meldepliktige. Ettersom jeg har valgt å anonymisere informantene mine, er det ikke meldeplikt (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 43).

Fordi jeg har valgt å anonymisere intervjuene, har jeg også valgt å skrive gode notater og stikkord undervis gjennom intervjuet framfor å ta opptak. Dermed kan jeg forsikre meg om at informasjonen forblir anonym og jeg følger dette opp ved å bruke kjønnsnøytralt språk videre i oppgaven (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 42). Kvaliteten på notatene mine vil også påvirke reliabiliteten til oppgaven, på grunn av eventuelle menneskelige feil og tolkninger som oppstår.

3.5 Kildekritikk

Bruk av kildekritikk går ut på bruken av kilder. Disse kildene bør brukes på en måte som er

både informert og reflekterende, for å sørge for at forskeren kan trekke holdbare konklusjoner i størst mulig grad basert på (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 90). Både Kjeldstadli og Grønmo (referert i Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 90-91) referert til hovedelementene i allmenn kildekritisk tilnærming som autentisitet, troverdighet, representativitet og tolkning/betydning.

Autentisitet går ut på bestemmelsen av opphav, altså hvem, hva og hvorfor. Det handler også om konteksten og sammenhengene kilden ble til i. Troverdighet er noe som må vurderes i forhold til kilden sitt formål. Representativitet handler om hvorvidt kilden dekker det en ønsker å undersøke og om det kilden representerer stemmer med andre kilder. Tolkning går ut på hvordan en forstår innholdet i kilden og hvordan dette kan påvirkes av forskjellige faktorer.

3.6 Reliabilitet og validitet

Ifølge Dallan (2017, s. 40) betyr *reliabilitet* pålitelighet, mens *validitet* står for relevans og gyldighet. Videre forklarer han at det er viktig at det som måles har relevans, og at det også er gyldig for problemstillingen og problemet som undersøkes. Reliabilitet handler om at de målingene som blir utført, utføres korrekt og at eventuelle feilmarginer angis (Dallan, 2017, s. 40).

I denne oppgaven har jeg valgt å intervju pedagogiske ledere som jobber i barnehager der de er mye ute, har en utegruppe eller er anser seg som en friluftsbarnehage. Grunnlaget for dette valget er at det er gjennom denne målgruppen jeg vil få mest relevant data i henhold til problemstillingen min. Ved å kun intervju pedagogisk ledere sørger jeg og for at det er mer faglig kompetanse hos de jeg intervjuer, som også øker påliteligheten til dataen jeg samler.

Feilmarginene som finnes i denne oppgaven, ligger i innsamlingen av data. Jeg har valgt å skrive noter underveis i intervjuene framfor å ta lydopptak som gjør at all dataen er basert på notater, og deretter tolket av meg som dermed gir rom for menneskelige feil.

4.0 Empiri

Begrepet empiri kommer av det greske ordet for forsøk og prøve, *empiri* (Christoffersen &

Johannesen, 2012, s. 22). Empiri er innsamlet data om virkeligheten som i denne oppgaven er blitt samlet gjennom intervjuer. Denne dataen er noe som blir skapt og fungerer som et bindeledd mellom virkeligheten og analysen av tolkningen av virkeligheten (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 21).

4.1 Introduksjon

Jeg startet intervjuet med å introdusere meg selv og forklare hvordan intervjuet skal foregå. I forkant av intervjuet har jeg sendt intervju guiden slik at informantene får mulighet til å forberede seg til intervjuet.

4.2 Tanker om motorikk

Informantene er enig i at motorikk er viktig for barn. I de praktiske gjennomførelsene i hverdagen er en eller flere turer hver uke, ofte i skog og mark, en gjenganger. Informant 2 forteller om hvordan de bruker vogner til de minste når de er på vei til turmålet for å sørge for at de ikke sliter seg ut før de er framme, slik at de også kan få glede og utbytte av å utfolde seg i naturen på lik linje som de som er eldre. Informantene forteller at gjennomføringen av finmotorikk går mer ut på bruk av forskjellige materialer, som leire, perler, puslespill, maling, smøring av mat, plukking av stein og meitemark. De påpeker at materialet skal være tilgjengelig for alle gjennom blant annet lave hyller. Informant 3 never også hinderløyper og regelleker som kongen befaler, der lekene er satt i gang og styrt av voksne for å fremme motorikken.

Informant 2 peker på viktigheten av varierte aktiviteter når en skal legge til rette for barns motoriske utvikling, både fordi det gir forskjellige utfordringer til barna, men også fordi barna blir mer motivert og det blir mer lystbetont. Informant 3 legger også vekt på at 1. prioriteten skal være at det er gøy for barna, og at stimuleringen av de motoriske ferdighetene skjer på barnas premisser. Informant 1 påpeker at barna ofte finner sine aktiviteter selv når de er ute, og at styrkingen av barnas motorikk skjer litt automatisk ute i skog og fjell. De legger også vekt på at det ikke er behov for å ta med leker på tur.

Informant 1 sier at finmotorikken er viktig for barns skolegang og overgangen mellom barnehage og skole, i tillegg til at det er viktig for hverdagen og fordi det fremmer

selvstendige barn som er selvhjulpen og for oppleve livsmestring, og at ved å vise framfor å hjelpe viser de voksne kjærighet til barnet og hjelper de med å mestre livet. De nevner at de stiller krav til barna i garderobesituasjoner for å fremme både barns motorikk og selvstendighet. Informant 2 tar også opp forberedelse til skolestart gjennom å styrke lese og skriveferdighetene, og legger til at det fører til videre utvikling hos barna. Informant 3 legger vekt på at hverdagen til barna er veldig motorisk og at det vil vise seg igjen seinere hvem som ikke har hatt like mye fokus på finmotorikken, i tillegg til at barna som sliter finmotorisk lett kan falle gjennom. De understreker at det viktigste med motoriske aktiviteter er at barna har de gøy. Informant 1 informerer også om at de mener at mange bør være flinkere til å være ute sammen med barn.

4.3 Praktisk gjennomføring av motorikk

Jeg introduserer denne porsjonen av intervjuet ved å spørre informantene om hva deres forhold til naturen er. Det som går igjen i hos alle tre informantene er et godt og personlig forhold til naturen. Informant 3 sier blant annet at de ikke ser noen bakdeler med å drive friluftsliv, og at alt en kan gjøre inne kan også gjøres ute.

Informant 1 snakker om et sterkt forhold til natur og naturopplevelser. De forteller meg at de ønsker at barna skal få bli glad i naturen, slik at de kan verne om den og ta vare på jordkloden. Denne gleden og engasjementet er noe de ønsker at skal smitte over på barna og gi de samme positive opplevelsene og assosiasjonene, og dermed skape en tilhørighet til naturen.

Informant 2 beskriver seg selv som en fjellgeit og trenings junky. De har også et nært forhold til turer, noe de har videreført til egne barn. De beskriver naturen som terapeutisk og legger vekt på at barn finner ro i den.

Alle tre informanter mener at natur har en viktig rolle i forhold til barns motorikk. Informant 1 forklarer at når vi bruker kroppen ute får vi mer varierte bevegelser og bruk av kroppen, og at naturen også gir mer variert trening for motorikk. De bemerker seg og at dette ofte er mer fokusert på grovmotorikk, og at naturen framstår som viktigere for grovmotorikken enn finmotorikken.

Informant 3 viser til at motorikken er viktig for at barna skal få mest mulig ut av å bruke naturen. De peker på at en ikke trenger definerte leker for å kunne leke og at ved god

finmotorikk vil naturopplevelsene bli bedre og barna vil få mer mulighet til å utfolde seg.

Informant 2 sier mye av det samme som Informant 1 og 3, og bruker eksempelet på alle de små skattene barna finner ute i naturen for å understreke hvorfor finmotorikk er viktig for barna. Informant 1 nevner også små skatter, og forklarer videre at sansene blir aktivt bruk når barna får ta og kjenne på disse skattene. De forteller at barna får også mer kroppsbevissthet, gjennom å lukke øynene og lytte eller ved å gå barbeint i gresset. Videre sier informant 1 at barna får språkstimulering og mulighet til å stoppe opp og filosofere gjennom slike sanseopplevelser. Varierte opplevelser er stikkord som kommer fram hos alle tre informantene.

Informant 3 poengterer at det er viktig som voksen å være støtte for barna slik at de ikke ender opp med å prøve og prøve uten å lykkes, og dermed ikke mister motivasjon til å prøve. Informant 2 nevner også motivasjon sammen med nysgjerrighet som noen av grunnene til å legge til rette for erfaringer med sansing og opplevelser i naturen, og at finmotorikken er viktig for barn i forhold til det de kaller for pinsett grepet.

Både informant 1 og 3 nevner barns medvirkning som en viktig del av arbeidet for at barn skal oppleve tilhørighet til naturen. Informant 2 forteller videre at de mener nysgjerrighet er en viktig del av det å skape naturglede og Informant 3 forklarer at mye kunnskap og kjennskap fører til kjennskap. De sier også at når barna får bruke kroppen sin ute, vil det være mer varierte bevegelser enn innenfor barnehagens område.

Et annet punkt Informant 1 kommer med er at barn ofte vil være på steder de er vandt til å være, og at de derfor har 5-8 faste naturområder barna er kjent med å være på. Informant 2 og 3 trekker fram fordelene ved å kunne følge et område og se forandringene som skjer gjennom året, og Informant 2 understreker at naturen vil stimulere helt annerledes om våren enn vinteren. De trekker også fram at naturen er et samlingspunkt der barna kan få mulighet til å glede seg over den. Informantene forteller også at barna liker steder der de er kjent og som de opplever som trygt og at barna ofte etterspør disse nærområdene. Informant 3 trekker fram at barn føler en tilhørighet til nærområdet og de vet hva de møter når de kommer dit.

Informant 3 forteller at de lar barna få være med å lage en helårsplan som består av hvor de vil dra, hva de vil lære om og hva de vil gjøre. De lar barna være med å forme planene, skrive ting på planen og gjennomføre planene, som gir barna en tilhørighet til planene.

4.4 Tilretteleggelse

Alle informantene sier at de har et eller flere faste naturområder som de bruker året rundt. Felles for informantene er at de har opp til flere turer i uken, og Informant 1 forteller at de har hele 150-200 turer i løpet av året. De legger vekt på at varierte opplevelser og varierte steder fremmer finmotorikken og at det derfor er viktig å kjenne nærområdet godt. Informant 2 legger også vekt på å kjenne nærområdet, og uttrykker at de er privilegert med et fin uteområdet innenfor barnehagens område med varierende terreng, apparater som fremmer motorikk og lite asfalt, i tillegg til et fin nærområdet.

Informant 1 bemerker seg at det ikke er noen særlige utfordringer med naturområdet og at de utfordringen som dukker opp uventet kan være spennende å møte sammen med barna, og at barna får påvirke og medvirke i hverdagen. Andre faktorer som f.eks. foreldre som ikke har mer klær til barna kan lett løses med å ha ekstra klær i barnehagen. De anerkjenner at kollegaene som er inne kan ha lettere for å se utfordringer. Informant 3 sier seg enig i at det ikke er noen utfordringer med naturområdet og Informant 2 peker på at mangel på gjerder og avgrenset området kan være en utfordring.

Informant 1 mener også at mange aktiviserer barna for fort, og at barna har godt av å kjede seg fordi det er bra for kreativitet. De mener at det er viktig at de voksne er påkoblet og motiverende, og dersom de får med seg noen barn på en aktivitet vil flere ofte bli med. Tålmodighet og ros er også noe de trekker fram som viktig, og det samme gjelder det å kunne se barnet.

Informant 2 forteller at det er viktig å kunne tilrettelegge og eventuelt finne andre aktiviteter som barna får mer glede av for å kunne styrke barnas indre motivasjon dersom barnet strever med finmotorikken. Informant 3 trekker fram bruken av egne erfaringer og støttende stiler som andre måter å jobbe på.

Informant 1 informerer om at de bruker høsten til å sette få, men tydelige grenser for barna der disse grensene er absolutt og kommunikasjonen til barna er tydelig. Det gjør at de kan gjennomføre turene etappevis, der alle kan få gå i sitt tempo. De små er ifølge Informant 1 veldig små om høsten, men de plukker fort opp tempoet og etter hvert er det ikke så merkbare forskjeller, de bare er og lever der de er og de voksne legger opp til at det er plass til alle.

Informant 2 og 3 forteller at de jobber mye i blandingsgrupper på tvers av alder og modning, og Informant 3 bemerker seg at de ser mindre forskjell i blandingsgruppene enn når f.eks. bare seksåringene er sammen. Informant 2 poengterer at det er viktig å ikke henge seg opp i alder.

4.5 Andre sammenhenger

Informant 1 og 2 er tydelig på at de opplever at det er en sammenheng mellom barns selvstendighet og finmotorikk og begge trekker fram garderobesituasjoner og andre praktiske ting som eksempler. Informant 1 forteller at når barna klarer å kle på seg selv vil de oppleve mestring, som også er viktig for barnas selvbilde.

Informant 3 svarte både og når jeg spurte om de opplevde en sammenheng og sier at det er avhengig av barnet og barnets forutsetninger, som er påvirket av foreldre, avdeling og personalet. De sier og at ved å la barn selvstendig få øve over lenger tid vil selvstendigheten også bygges opp.

Informantene mener alle at barnas finmotoriske kompetanse påvirker deres opplevelse av mestring og Informant 1 understreker at selvfølelse er gull verdt for et liv. Informant 3 sier mye det samme og mener at dersom de klarer finmotorikk bra, vil de oppleve en større mestring. Informant 2 forteller at finmotorisk kompetanse gir sosial kompetanse, og forteller at dersom barna har gode finmotoriske ferdigheter vil de bli sett opp til av andre barn fordi de har ferdigheter som de og andre setter pris på. De anerkjenner også at dersom barna mestrer finmotorikk vil de bli inkludert med de store og få mulighet til å kunne skryte.

Informantene er alle enig om at barnas finmotorikk påvirker overgangen mellom barnehage og skole, og Informant 3 legger vekt på at de fleste skal være gode på finmotorikk når de skal begynne på skolen. Informant 1 og 2 er også enig i at finmotorikk er viktig og har mye å si for overgangen.

Informant 1 og 3 forteller begge at de ikke har opplevd at barna med mer finmotorisk kompetanse er mer sosiale enn andre og Informant 1 innrømmer at de ikke har tenkt så mye gjennom dette før. Informant 2 mener det er litt forskjellig og at det er påvirket av barnets interesse. De forteller at de ser en sammenheng, men at det alltid finnes unntak.

Når jeg spurte om finmotorisk utvikling i forhold til kjønn kom det fram fra alle informantene

at de opplever en forskjell, der jenter ofte er bedre finmotorisk og informant 1 legger til at jenter tradisjonelt sett blir tilbudt mer finmotoriske aktiviteter framfor gutter. De la også vekt på at det handler om holdningene til de voksne. Informant 1 kommer med utsagn om at det er dust å tenke kjønn selv om mange gjør det og Informant 2 bruker ordet dessverre når de anerkjenner forskjellen. Informant 3 og Informant 2 sier og at de opplever at det er mer ro og utholdenhet hos jenter. Informant 1 er tydelig på at det *er* en jobb å gjøre og at er viktig for nye barnehagelærere å utfordre «gamlisene».

Informant 1 noterer også at de har observert at når barn leker innenfor gjerdet er leken delt opp der jenter leker med jenter og gutter med gutter, mens utenfor gjerdet blir leken mer kjønnsnøytral.

4.6 Planlegging

Det som gikk igjen hos alle tre informanter er et fokus på aktiviteter som fremmer finmotorikk, som klipping, maling, forskjellige brettspill og andre aktiviteter som tradisjonelt er innaktiviteter. Informant 1 påpeker at det er mulighet til å ta f.eks. sakser og slikt ut, og informant 3 viser til at barna kan få perle på forskjellige materialer, som piperensere og forskjellige naturmaterialer. Informant 2 bruker maling i sammenheng med høytider som eksempel på planlagte pedagogiske opplegg i forhold til finmotorikk. Informant 1 nevner at det er viktig å legge til rette når det er mulighet, noe jeg oppfattet at også er viktig hos de to andre.

4.7 Voksenrollen

Informant 2 forklarer at det er viktig å være inntonet til hvert enkelt barn, slik at de kan få hjelp og tilretteleggelse der de har behov individuelt. De forteller også at det er viktig at personalet kan lene seg på og støtte hverandre slik at de kan lære av hverandre og bedre støtte opp under barnas finmotoriske utvikling. Personalet hos informant 2 sin opplæring i forhold til finmotorikk skjer i form av kurs og arbeid i grupper på tvers, som gjør at de dermed kan lære av hverandre. Informant 2 mener er og at det er viktig at personalet har variert kunnskap for å kunne utfylle hverandre, og at de er nysgjerrige og villig til å lære nye ting.

Informant 1 trekker også inn tilretteleggelse og legger til at det er viktig å ha kompetanse til å vite hva de trenger å øve på, og at det er viktig å tenke gjennom hvilke aktiviteter barna blir tilbudt. Alle tre informantene forteller om at samarbeid med medarbeidere og andre avdelinger er en viktig for bevisstgjøring og deling av kunnskap. Informant 3 trekker også fram at god kommunikasjon mellom medarbeidere er viktig for å videreføre informasjon og styrke samarbeidet mellom medarbeidere.

5.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven skal jeg drøfte dataen jeg har samlet gjennom intervjuer, og sammenligne det med hva teorien sier om temaet.

5.1 Bevissthet rundt finmotorikk i barnehagen

Gjennom intervjuene kommer det tydelig fram at informantene ser verdien i motorikk og sier seg enig i Osnes, Skaug og Kaarby (2019, s. 115) sin definisjon av ordet. Informantene viser og at de ser på bevegelse som viktig, noe Myrstad, Sverdrup & Helgesen (2018, s. 20) også understreker.

Informantene viser at de fikk bevisstgjøring selv på hva de gjennomfører i barnehagen som fremmer finmotorikken, og Informant 1 sier selv at de er mer bevist på det grovmotoriske og utviklingen der. Informantene har alle bevisste aktiviteter de jobber med for å fremme finmotorikken, og flere av eksemplene informantene kom med hadde til felles at de ofte blir sett på som rolige inne aktiviteter. De har eksempler på finmotoriske aktiviteter ute og, som klatring, regelleker, hinderløyper og slengdisse. Informant 3 trekker også inn regelleker som kongen befaler, der en voksen kan oppfordre barna til motorisk aktivitet gjennom en lek. De understreker at det de mener er det viktigste for motorisk utvikling er at barna har det gøy. Dette fokuset på at bevegelse skal skje på barns premisser ser vi igjen hos Moser (2018a, s. 32), som sier at bevegelse er et mål i seg selv og at bevegelse har en egenverdi.

Informantene forteller også at når barna er inne har de fri tilgang til aktiviteter som tegnesaker, sakser, Lego og andre leker og materialer som fremmer finmotorikk. De peker og på at det finnes udefinerte materialer som barna kan leke med når de er ute i naturen som også fremmer finmotorikk. Informant 1 og 2 trekker fram små skatter som barna finner på tur og

meitemakk som kan utforskes.

En annen ting som er felles for informantene er at de har fokus på varierte aktiviteter og opplevelser for å fremme finmotorikk. Informant 1 forteller at det er mer mulighet varierte bevegelser og bruk av kroppen ute i naturen. Fjørtoft (2018, s. 190) sitt utsagn om det at fysiske miljøet har en betydelig rolle i forhold til grunnleggende motoriske ferdigheter satt sammen med det Langholm et. al. (2017, s. 56) om hvordan naturen gir muligheter for læring som ikke finnes innenfor barnehagens område støtter opp under Informant 1 sin påstand.

Informantenes begrunnelse for hvorfor finmotorikk er viktig er også mye det samme. De nevner skolestart som en viktig drivkraft, og Informant 3 trekker også inn at hverdagen til barna er veldig motorisk. Moser (2018a, s. 33) støtter denne observasjonen Informant 3 kommer med. Han sier som nevnt i teorikapittelet at barna opplever verden gjennom bevegelse og at deres opplevelse gjennom kroppslig handling er en viktig del av barns motoriske kompetanse.

Informant 3 sitt poeng om at det vil bli tydelig hvem som ikke har hatt like mye fokus på finmotorikk og at de barna lettere kan falle gjennom understreker et av punktene i rammeplanen, der det står at barna skal få mulighet til å bli kjent med sin egen kropp, og at de får utvikle bevissthet om egne og andres grenser (Udir, 2017, s. 49). Med andre ord sier både teorien og styringsdokumentene at det er viktig å ha en bevissthet ovenfor motorikk, og at det skal fremmes.

Kroppsbevissthet er noe Informant 1 trekker fram og de forteller at en av måtene de jobber med dette er å la barna lukke øynene og lytte og ved å la barna gå barbert i gresset. Dermed gir de barna mulighet til å bruke hele kroppen og alle sansene sine, noe rammeplanen (Udir, 2017, s. 49) som sagt også legger vekt på. Moser (2018a, s. 33) trekker også fram kroppsbevissthet som et av de grunnleggende element i menneskelig danning.

Informant 1 legger vekt på at finmotorikk er viktig for hverdagen videre og mener derfor at det er viktig å fremme selvstendige barn. Finmotorikk krever presisjon og timing (Moser, 2018b, s. 140), noe oppgaver som påkledning, smøring av mat og det å kunne tørke seg etter å ha vært på toalettet krever. Dette er oppgaver informantene trekker fram, både når de understreker hvor viktig finmotorikk er for barnet og når de forteller om hvordan de praktisk jobber med finmotorikken. De understreker at dersom barna ikke klarer å kle på seg selv, så vil det påvirke det sosiale og friminuttene når de begynner på skolen.

Informantene er altså tydelig på at finmotorikken er viktig i overgangen til skolen, og Informant 1 mener at trygge barn er en fordel når de skal begynne på skolen, og Informant 2 understreker at det er viktig at barnehagen forbereder barna til skolen ettersom skolen stiller andre forventninger til barna, noe som kan komme litt som et sjokk. Informant 1 sier og at de voksne bør vise framfor å hjelpe, og at ved å gjøre dette viser de kjærlighet til barna slik at barna kan mestre livet. Langholm et.al. (2017, s. 56) sier at førstehåndserfaring er slik barna lærer best og at naturen gir en unik mulighet for dette.

Naturen er en god arena til å jobbe med finmotorikken, men fokuset er ofte på grovmotorikken ute og finmotorikken inne. Informant 1 er tydelig på at hun mener at naturen er viktigst for grovmotorikken, men at den og kan være viktig for finmotorikken. Finmotorikk og finmotorisk utvikling er altså en viktig del av barnehagehverdagen og varierte opplevelser og aktiviteter er gode utgangspunkt for å styrke finmotorikken. Naturen er en læringsarena som gir et utgangspunkt for mye variasjon, opplevelser og muligheter, og det skal jeg gå mer i detalj om i neste avsnitt.

5.2 Naturen som læringsarena

Gjennom intervjuene fant jeg ut at alle informantene hadde et eller flere faste naturområder som de bruker mye i hverdagen. Det kom tydelig fram at alle tre ser en verdi i naturen, at de er kjent i nærområdet sitt og bruker de mulighetene naturen byr på. Friluftsfilosofen Nils Faarlund bruker uttrykket «Kjennskap fører til vennskap» (Faarlund, 2015, s. 131), og jeg opplever at dette er en gjennomgående tanke hos intervjuobjektene. De snakker alle om hvor godt og nært forhold de har til naturen, og at det er noe de ønsker å videreføre til barna fordi de ser verdien naturen har. Informant 1 spesielt var veldig tydelig på hvor viktig de mente at det var for barn å bli kjent og glad i naturen. Informantene var alle tydelig på at de så på naturen som en resurs og ikke utfordring og Informant 3 sitt utsagn om at alt som kan gjøres inne kan gjøres ute tydeliggjør hvilken holdning de har ovenfor naturen.

Langholm et.al. (2017, s. 55-56) sier som sagt at naturen gir gode muligheter for læring, mestring og nye erfaringer og dette er noe som det kommer fram at informantene også mener og har erfaring med at stemmer. De gir uttrykk for at de har mye kunnskap og glede som de ønsker å videreføre. Langholm et. al. (2017, s. 13) legger også vekt på at kunnskap om naturen er viktig for å kunne utnytte potensialet som ligger i naturen. Dette er noe

informantene også ga uttrykk for.

Det kan hende at mitt valg at utvalg har påvirket hvilken data jeg har samlet og at svarene kunne vært annerledes dersom jeg hadde intervjuet ansatte uten samme tilknytting til naturen som det informantene jeg har valgt har. Som sagt så trenger en kunnskap for å kunne videreføre kunnskap, og dersom en ikke ser verdien i naturen er det lettere for å ikke søke kunnskap fra og om naturen. Dette kommer også fram hos Informant 1, som nevner at kollegaene deres som er inne, kan se mer utfordringer ute og i utelivet. Selv gir de uttrykk for at alt det som kan komme av utfordringer som f.eks. mangel på klær er utfordringer som lett kan løses. De trekker også fram at det er spennende å kunne møte utfordringer i naturen sammen med barna og slik også la barna få medvirke og påvirke hverdagen. Gjennom å ha 150-200 turdager i året og 5-8 faste natursteder som aktivt brukes gjennom året, viser Informant 1 at dette er noe de har mye kunnskap om og erfaring med. De demonstrerer også at de er godt kjent med nærområdet sitt, noe som går igjen hos de to andre informantene.

Informantene ga uttrykk for at de alle har et eller flere områder de bruker mye i hverdagen. For meg er det tydelig at de ser verdien naturen og bevegelse i naturen, som gjør at de dermed aktivt jobber med motorikken og andre kunnskapsområder. Informant 2 viser til at de utnytter både barnehagens uteareal og nærområdet rundt, og samtidig understreker hvor viktig variasjon i terrenget og at de er privilegert som har gode områder innenfor og utenfor barnehagens område. De forteller at uteområdet til barnehagen består av variert og kupert terreng, forskjellige apparater som fremmer motorikk og lite asfalt. Det er ikke bare Informant 2 som ser verdien i å eksponere barna for variert terreng og ikke bare asfalt. Informant 1 bruker uttrykket asfaltunger om barn som går mer på asfalt enn i skogen, og mener at barn som blir eksponert til mer variert terreng har generelt bedre grovmotorikk, er sterkere og har bedre balanse. Disse utsagnene blir støttet opp av Fjørtoft (2018, s. 191), som også mener at variert natur gir et godt utgangspunkt for motorisk utvikling. De legger også vekt på at mange bør være flinkere til å være ute med barn.

Informantene poengterer at det er viktig å se mulighetene som finnes i naturen, altså naturens affordance (Fjørtoft, 2018, s. 190) og Informant 1 forteller at barna ofte finner aktivitetene de selv ønsker litt automatisk når de kommer fram til området der de skal være. De bemerker seg også at voksne kan ha lett for å aktivisere barna for fort og at barna kan ha godt av å kjede seg litt ettersom dette stimulerer kreativiteten. Langholm et.al. (2017, s. 56) sier som sagt at naturen gir barna en unik mulighet til å bruke fantasien og kreativiteten og det er derfor viktig

å gi rom til dette slik Informant 1 sier.

Informantene trekker alle inn årstidene og hvordan naturen forandrer seg gjennom året, noe Bakke (2017, s.144) anerkjenner at er vanlig. Dette gir barna en mulighet til å kunne utforske et fast område og hvordan det forandrer seg gjennom året, og Informant 2 påpeker at naturen stimulerer helt annerledes om våren. Dette stemmer med det jeg har nevnt i forrige drøftingsdel, der det kommer fram at informantene vektlegger variasjon av opplevelser og aktiviteter for å styrke barns finmotoriske utvikling.

Et annet punkt som har gått mye igjen hos informantene er at de ønsker å gi barna en tilhørighet til naturen og ved å ha et eller flere faste naturområder gir de barna mulighet til å bli kjent med naturen et sted der de føler seg trygg, har tilhørighet og der frilek og oppdagelse har fokus. Informant 2 trekker fram at naturen er et samlingspunkt og den gir plass til barna, der de kan finne ro og glede seg over den. Informant 1 trekker også fram at det viktig at barn får glede seg over naturen. De mener det er viktig at barna får til å undre seg, f.eks. gjennom aktiviteter som å ligge på rygg og se på skyer. De forteller at naturen engasjerer, gir mulighet for naturopplevelser som kan gi barna både læring og glede, og de mener at det er bra for barna å kunne få bruke kroppen sin aktivt.

En av de mest tydelige forskjellene blant informantene var at Informant 1 hadde et mer generelt fokus på uteliv gjennom hele intervjuet, mens Informant 2 og 3 svarte i større grad med fokus på uteliv der spørsmålene var rettet mot det. Selv om Informant 1 viser til at barna ofte er inne fram til 10, en møtedag en gang i uken og mulighet til å gå inn dersom det er nødvendig på vinteren, så opplever jeg at de er mye mer ute enn Informant 2 og 3. Dette kommer nok av at Informant 1 har en utegruppe, som gjør at det derfor er naturlig at de er mer ute, og dette opplever jeg at farger erfaringene og verdiene til Informant 1.

Et av svarene som går mest igjen hos informantene er hvor viktig det er å se og kjenne hvert enkelt barn, og legge tilrettelegge slik at alle barna får den oppfølgingen de har krav på. I neste del skal jeg gå mer i detaljer på hvordan informantene jobber med tilretteleggelse og hvordan de tar hensyn til barns medvirkning i hverdagen.

5.3 Tilretteleggelse og barns medvirkning

Informant 2 forteller at de bruker vogner på en slik måte at de minste av barna på avdelingen

får samme mulighet til å utfolde seg og utforske nærområdet de er på ved å la de få sitte i vognen ene veien og la de få gå andre. Dette forklarer de at gir barna en mulighet til å slippe å være sliten fra turen til, slik at de på samme måte som de eldre barna kan få brukt kroppen sin aktivt når de kommer fram, samtidig som at de får øve seg på å gå på veien tilbake fra barnehagen. Ved å gjøre dette anerkjenner de bevegelsen sin egenverdi, noe Moser (2018a, s. 32) sier at er viktig. De følger også opp rammeplanen (Udir, 2017, s. 49) sitt punkt om at alle barn skal få mulighet til å sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt.

Informant 1 løser utfordringen med de minste barnas utholdenhet på en litt annerledes måte, men de og anerkjenner at det er en forskjell mellom de eldste barna på avdelingen og de minste, hvert fall på begynnelsen av året. Deres måte å møte dette på er å la barna få gå i sitt tempo og gjøre det etappevis med faste venteplassers der de barna som går raskest vet å vente. De legger også vekt på at de bruker høsten til å sette få, men tydelige grenser for å kunne gjennomføre turene på denne måten og de tar i bruk turvenn der de store leier de små.

De forteller at det er om høsten de opplever at det er mest forskjell mellom de eldste barna og de minste, og at disse forskjellene minsker gjennom året. De poengterer at de ikke opplever så merkbare forskjeller. Barna bare er og lever der de er, og at de voksne har fokus på å legge opp til at det passer for alle. Informant 3 sier og at de ser mindre forskjeller i blandingsgrupper, enn når 6 åringene er i gruppe sammen. Informant 2 informerer også at de jobber på tvers av barnas alder og modning, og understreker at det er viktig å ikke henge seg opp i barnas alder. Langholm et. al. (2017, s. 55-56) understreker at naturen er en mulighet for nye sosiale samspill, mestringsopplevelser, språkutvikling og nye erfaringer.

Observasjon er og noe som går igjen hos informantene og alle tre legger vekt på at det er viktig å kunne møte hvert enkelt barn der de er for å kunne tilrettelegge der det er behov. Informant 1 legger vekt på at det er viktig at de voksne er påkoblet og motiverende ettersom dette ofte smitter over på barna og de legger til at dersom du får noen med vil ofte flere bli med. De forteller at det kreves tålmodige voksne som er flink til å rose barna, hvert fall med tanke på at barn ønsker å bli sett. Informant 3 trekker fram at det er viktig å være et støttende stilas for barna og at egne erfaringer kan brukes for å oppmuntre barn til å prøve igjen. Informant 2 nevner at det kan være lurt å finne andre aktiviteter dersom et barn blir sittende fast og ikke klarer å komme videre i aktiviteten. Igjen kommer det fram hvor viktig det er å se hvert enkelt barn. En måte å gjøre dette på er ved bruk av barns medvirkning.

Barns medvirkning er et tydelig virkemiddel som går igjen hos alle informantene. De forteller alle at barna er med på å velge hvor turen skal gå, at de får være med på planleggingsfasen av hvilke turer som skal gjennomføres i løpet av året og det er tydelig at deres meninger verdsettes hos informantene. Informant 3 forteller at barna selv får være med å lage en helårsplan der deres mening kan påvirke hvor de drar, hva de vil lære om og hva de vil gjøre. På denne måten får barna også en tilhørighet til planen. Informant 2 nevner også at barna ofte etterspør nærområdene, noe informant også sier seg enig i og forteller som sagt at barn ofte vil være der de er vandt og kjent.

For å kunne tilrettelegge for best mulig motorisk utvikling hos barna er det viktig å være bevisst på andre motoriske sammenhenger som kan påvirke deres hverdag. Dette er noe jeg vil reflektere rundt og drøfte i neste del.

5. 4 Motoriske sammenhenger

Når det kom til Informantene sine meninger og observasjoner var det mest forskjell i meningene når det kom til motoriske sammenhenger. Deres bevissthet rundt finmotorikk, bruk av naturen, tilretteleggelse, planlegging og barns medvirkning var relativt samkjørte.

Informant 1 og 2 forteller at de opplever en sammenheng mellom barns selvstendighet og trekker fram at det er kan være viktig for barns selvbildet å kunne mestre praktiske ting selv. Informant 3 svarer derimot *både og*, og utdyper at de mener det er avhengig av barnet og barnets forutsetninger. De trekker fram at ved å la barnet selvstendig få øve over lenger tid, vil barnets selvstendighet øke.

Informantene var alle enig i at finmotorikken påvirker deres opplevelse av mestring og Informant 1 trekker fram at selvfølelse er gull verd for et liv. Et annet aspekt av mestring som Informant 2 belyser er at barna får noe de kan skryte over og som kan gi de innpass med de store, noe som gjenspeiles i det Mjaavatn & Gundersen (referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 141) sier om gode motoriske ferdigheter.

Informant 2 påpeker at finmotorisk kompetanse også kan gi sosialkompetanse og forklarer at dersom de har ferdigheter som de og andre setter pris på, vil de også bli sett opp til og som igjen bygger opp under mestringsfølelsen.

Et annet punkt der informantene hadde delte meninger om er om barn med mer finmotorisk

kompetanse er mer sosiale enn barn med mindre finmotorisk kompetanse. Informant 3 mener at det ikke er sammenheng og Informant 1 uttrykker at de ikke tro det er en sammenheng og at de ikke har opplevd at det er det, men innrømmer at de ikke har tenkt så veldig mye over det. Informant 2 derimot, forteller at det er litt forskjellig og at det går på interesse. De har alt bemerket seg at finmotorisk kompetanse kan føre til sosialkompetanse og mener at det er en sammenheng, men at det alltid er unntak. Ettersom bevegelse er en av måtene barn kommuniserer på, er betyr det ikke nødvendigvis at dårlig språk betyr dårlig kommunikasjon.

Dessverre så viser forskning at det er mange barn med motoriske utfordringer som også sliter med språket (Estil referert i Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 142) og at barn som sliter med motorikk og språk kan bli utestengt. Her er det litt avvik mellom det to av informantene oppfatter og det teorien sier.

Forskning viser som sagt at det er en dobbelstandard når det kommer til behandlingen av jenter og gutter i barnehagen. Informant 2 nevnte komplimenter vs. «klaging» i intervjuet, og dette støttes av teorien. Teorien sier at jenter oftere blir korrigert og irettesatt enn gutter, som fører til at jenter tidlig lærer å tilpasse seg omverdenen, mens gutter tidlig lærer at de kan gjøre litt som de vil uten de samme konsekvensene (Osnes, Skaug & Kaarby, 2019, s. 73).

Dette er noe som følger både jenter og gutter gjennom barndommen og ut i voksenlivet. Informant 1 forteller at selv om det er «dust» å tenke kjønn, så er det mange som gjør det. Informant 2 og 3 sier at de opplever at jenter gjerne har mer ro og utholdenhet enn gutter. Det at det er en opplevelse av at jenter er mer rolig og har mer utholdenhet enn gutter stemmer med generaliseringen Osnes, Skaug & Kaarby (2019, s. 69) trekker fram. Ettersom det ofte er en forventning til at jenter er mer rolige lærer de å tilpasse seg disse forventningene, og blir dermed mer forsiktig slik som Osnes, Skaug & Kaarby (2019, s. 73) sier.

Det som er interessant er at Informant 1 har observert at når barna er innenfor gjerde er leken veldig delt opp etter kjønn, der jenter leker med jenter og gutter leker med gutter, mens når barna er utenfor gjerde og ute i naturen er leken mer kjønnsnøytral. De mener at det er en jobb å gjøre for å jevne ut forskjellsbehandlingen mellom jenter og gutter og de understreker at det er viktig at de nye barnehagelærerne tør å utfordre «gamlisene».

Gjennom drøftingen kommer det fram at naturen er et viktig redskap for barnehagelærere. Det kommer fram at ute i naturen er det ofte mer fokus på det grovmotorikk framfor finmotorikk, samtidig som finmotorikken også blir stimulert. Finmotorikk er noe informantene forteller at

de fokuserer mye på i sammenheng med skolestart, og de understreker hvor viktig det er å ha god finmotorisk kompetanse. Tilretteleggelse og barns medvirkning vektlegges for å kunne gi hvert enkelt barn den støtten og hjelpen de har behov for. Informantenes meninger var mest varierende når det kom til andre motoriske sammenhenger og hvordan det påvirker barnas hverdag. Selv om meningene varierte, kommer det likevel fram hvor viktig motorikk er for barnas generelle utvikling.

6.0 Avslutning

Denne oppgaven starter med å introdusere problemstillingen og oppgavens avgrensinger. Videre utdypes det hva som ligger i begrepene motorikk og finmotorikk, hvordan naturen kan brukes som en læringsarena, nærmiljøet til barnehagen og andre motoriske sammenhenger. Denne oppgaven bruker kvalitativ metode i form av intervju, og utvalget består av 3 pedagogiske ledere fra forskjellige barnehager og i empiri-kapittelet blir denne dataen gjenfortalt. Det siste kapittelet i oppgaven består av drøfting av teori og empiri. Her kommer det fram at informantene ser verdien i naturen, selv om fokuset ofte er mer rettet mot grovmotorikk, framfor finmotorikk. Informantene viser mye kunnskap og engasjement for naturen som de gir uttrykk for at de ønsker å videreføre til barna. Det kommer fram gjennom intervjuene at tilretteleggelse og barns medvirkning også er en viktig del av hverdagen. Selv om det var variasjoner i meningene om hvilken grad disse forskjellige motoriske sammenhenger påvirker hverdagen så er informantene generelt enig i at disse motoriske sammenhengene påvirker hverdagen.

7.0 Litteraturliste

Bakke, H. H. K (2017). *Natur 1 – Barn opplever naturen* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Dallan, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal.

Christoffersen, L. & Johannesen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.

Faarlund, N. P. (2015). *Friluftsliv – En dannelsesreise*. Ljø Forlag.

Fjørtoft, I. (2018). Barn og bevegelse: Læring gjennom landskap. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen – pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 184-199) (3. utg.). Oslo: Gyldendal.

Langholm, G., Hilmo, I., Holter, K., Lea, A. & Synnes, K. (2018). *Forskerfrøboka* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Moser, T. (2018a). Barns kroppslighet som del av barnehagens helhetlige dannelsesoppdrag. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen – pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 23-43) (3. utg.). Oslo: Gyldendal.

Moser, T. (2018b). Motorikk, utvikling og læring – en kort innføring i grunnleggende begreper og forståelser. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.), *Kroppslighet i barnehagen – pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 23-43) (3. utg.). Oslo: Gyldendal.

Myrstad, A., Sverdrup, T. & Helgesen, M. B. (2018). *Barn skaper sted – sted skaper barn*. Bergen: Fagbokforlaget.

Osnes, H., Skaug, H. N. & Kaarby, K. M. E. (2019). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2016). *Læreren med forskerblick – innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Sigmundson, H. & Haga, M. (2004). *Motorikk & samfunn – en samfunnsvitenskapelig*

tilnærming til motorisk atferd. Oslo: Sebu forlag.

Udir (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift for rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.*

Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Vedum, T. V., Dullerud, O. & Ødegaard, T. (2005). *Natur- og gårdsbarnehagen.* Bergen: Fagbokforlaget.

8.0 Vedlegg

8.1 Intervju guide

Inndeling	Spørsmål
Om informant og deres bakgrunn	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilken utdanning har du, og hvilken stilling har du? • Hvilken type barnehage jobber du i og hvilken aldersgruppe har du?<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvor lenge har du jobbet i denne barnehagen/på avdelingen? ○ Kan du beskrive barnehagen du jobber i?
Tanker om motorikk	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan praktisk gjennomfører du motorikk i barnehagen?<ul style="list-style-type: none"> ○ Hvordan praktisk gjennomfører finmotorikk i barnehagen? • Hva mener du er viktig for å legge opp til motorisk utvikling hos barn? • Hvorfor anser du det som viktig at barna får mulighet til å utvikle og styrke finmotorikken sin?<ul style="list-style-type: none"> ○ Bruker dere leker/aktiviteter bevist for å tilfredsstille finmotorikken? ○ Hvordan tilrettelegger dere for barnas selvstendige utforskning og bruk av finmotorikk i frilek, inne ute og på tur uavhengig av hjelp av voksne?<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvilke materialet har ungene tilgjengelig til fri benyttelse uavhengig av at det er voksne til stede?
Tanker på de praktiske gjennomførelsene i barnehagen gjennom natur og naturopplevelser	<ul style="list-style-type: none"> • Hva er ditt forhold til natur og naturopplevelser? • Hvorfor/hvorfor ikke mener du at natur og naturopplevelser er viktig for barns motoriske utvikling med tanke på finmotorikk? • Hvorfor tror du at finmotorikken er viktig for at barna skal få erfaring med sansing og opplevelse i naturen? • Hvordan jobber du for at barn skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, samt bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen?
Tilretteleggelse	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan bruker du barnehagens nærområde til å stimulere barnas finmotorikk?

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Har du et fast naturområde du bruker ofte sammen med barna? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hvorfor/hvorfor ikke? ▪ Er det noen utfordringer med naturområdet? • For de med et fast naturområde, hva er det med dette området som gjør at dere velger å bruke dette aktivt i hverdagen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvordan påvirker dette barnas motoriske utvikling med tanke på finmotorikk? • Hvordan jobber du med barns indre motivasjon i forhold til barn som strever med finmotorikken? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilken pedagogiske virkemidler tar du i bruk? • Barns sin utvikling går i rykk og napp, og noen er komnt kortere enn andre, hvordan legger du til rette for at disse barna kan få utvikle seg i sitt tempo? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvordan tilrettelegger du i forhold til barnas utholdenhet?
Andre sammenhenger	<ul style="list-style-type: none"> • Opplever du at det er en sammenheng mellom barns selvstendighet og finmotorikk? • Hvordan opplever du at barnas finmotoriske kompetanse påvirker deres opplevelse av mestring? • Opplever du at barn med mer finmotorisk kompetanse er mer sosiale enn barn med mindre finmotorisk kompetanse? • Hvordan tror du barnas finmotorikk påvirker de i overgangen mellom barnehage og skole? <ul style="list-style-type: none"> ○ Lese og skrive erfaring på skolen • Hvordan jobber du i forhold til øye hånd koordinasjon? • Hva er dine tanker om finmotorisk utvikling i forhold til kjønn?
Planlegging	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke opplegg gjennomfører du for å legge til rette for at barna skal få øve opp sine finmotoriske ferdigheter?
Voksenrollen	<ul style="list-style-type: none"> • Hva mener du er den voksenes rolle er i arbeid med finmotorikk? • Hvilken opplæring får personalet når det gjelder å legge til rette for finmotorisk utvikling? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hva kunnskap mener du at det er viktig at personalet har? • Kunnskapsmål, prosessmål og holdningsmål?
Oppsummering	<ul style="list-style-type: none"> • Har du noe mer du ønsker å legge til?